

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Eugeniusz Wildowicz

w sprawie **A.K.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 28 listopada 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść skazanego

od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 23 stycznia 2024 r., sygn. akt IV K 172/23

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania.**

Waldemar Płóciennik

Dariusz Świecki

Eugeniusz Wildowicz

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gdańsku w postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego ustalił, że A.K. został prawomocnie skazany następującymi wyrokami:

1. wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 2.07.2007 r., w sprawie IV K 222/07, za ciąg przestępstw i przestępstwo z art. 280 § 2 k.k., art. 286 § 1 k.k., art. 284 § 2 k.k., art. 270 § 1 k.k., popełnione w okresie 25.11.2005 r.-13.02.2006 r. na karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;
2. wyrokiem Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 20.03.2012 r., w sprawie II K 322/11, za ciąg przestępstw i przestępstwa z art. 278 § 1 k.k., art. 64 § 1 k.k., art. 191 § 1 k.k., art. 292 § 1 k.k., art. 279 § 1 k.k. art. 64 § 1 k.k. popełnione w okresie 26.08.2010 r.-13.10.2010 r. na karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;
3. wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 5.06.2012 r., w sprawie II K 32/12, za ciąg przestępstw i przestępstwo z art. 280 § 1 k.k., art. 276 k.k., 278 § 1 k.k., art. 64 § 1 k.k., art. 191 § 1 k.k., popełnione w okresie 3-4.08.2011 r. na karę łączną 4 lat pozbawienia wolności;
4. wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 15.03.2013 r., w sprawie XIV K 41/13 - na karę łączną 6 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności - objęto tym wyrokiem skazania opisane w punktach 2, 3;
5. wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 10.09.2014 r., w sprawie XI K 100/14, za przestępstwo z art. 270 § 1 k.k. popełnione w dniu 5.04.2012 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
6. wyrokiem Sądu Rejonowego w Kwidzynie z dnia 23.03.2016 r., w sprawie II K 125/16, za przestępstwo z art. 242 § 1 k.k. popełnione w dniu 27.11.2014 r. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności;
7. wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 28.06.2016 r., w sprawie XI K 32/16, za ciąg przestępstw z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w dniu 11.09.2011 r. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;
8. wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 21.11.2016 r., w sprawie XIV K 162/16 - na karę łączną 6 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności, objęto tym wyrokiem skazania opisane w punktach 4, 5, 7;
9. wyrokiem Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim z dnia 08.09.2020 r., w sprawie II K 164/20 za:

- ciąg przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. popełniony w okresie od 25.12.2018 r. do 21.02.2019 r. na karę 3 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności,
- za czyn z art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełniony w dniu 23.02.2019 r. na karę 2 miesięcy pozbawienia wolności,
- za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w dniu 14.02.2019 r. na karę 4 miesięcy pozbawienia wolności,

orzeczono karę łączną 4 lat pozbawienia wolności;

10. wyrokiem Sądu Rejonowego w Kościerzynie z dnia 15.12.2020 r., w sprawie II K 593/19, za ciąg przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. popełniony w okresie od nieustalonego dnia, nie później niż 30.04.2019 r. do 15.08.2019 r. na karę 3 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności, na poczet której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 24.09.2019 r. - godz. 19.15 do dnia 18.12.2019 r. - godz. 13.30;

11. wyrokiem Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim z dnia 04.10.2021 r., w sprawie II K 508/21:

- za ciąg przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. popełniony w okresie od 07.04.2020 r. do 12.06.2020 r. na karę 2 lata pozbawienia wolności i karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych po 100 złotych każda,
- za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w bliżej nieustalonym okresie pomiędzy 01.10.2018 r. i 09.02.2019 r. na karę roku pozbawienia wolności i karę grzywny w wysokości 20 stawek dziennych po 100 złotych,
- za czyn z art. 190a § 1 k.k. popełniony w okresie od 20.05.2020 r. do 01.06.2020 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności,

orzeczono karę łączną 3 lat pozbawienia wolności i karę łączną grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 100 złotych; na poczet kary łącznej pozbawienia wolności zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności od dnia 11.06.2020 r. do dnia 21.05.2021 r.;

12. wyrokiem Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim z dnia 04.02.2022 r., w sprawie II K 136/21, za ciąg przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełniony w okresie od 22.12.2019 r. do dnia 05.02.2020 r. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

13. wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 26.04.2022 r., w sprawie IV K 179/21, łączącym skazania w sprawach: II K 593/19, II K 164/20, II K 508/21, II

K 136/21 - na karę łączną 10 lat pozbawienia wolności; objęto tym wyrokiem skazania opisane w punktach 9-12;

14. wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 29.08.2022 r., w sprawie II K 260/22, za przestępstwo z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w okresie 23-24.04.2020 r. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności - postanowieniem z dnia 1.10.2023 r. kara pozbawienia wolności uległa zamianie na karę 30 dni aresztu, zaś przestępstwo przekwalifikowano na wykroczenie z art. 122 § 1 k.w.;

15. wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 23.02.2023 r., w sprawie XIV K 5/23, na karę łączną 10 lat i miesiąca pozbawienia wolności; objęto tym wyrokiem skazania opisane w punktach 9-14;

16. wyrokiem Sądu Rejonowego w Chojnicach z dnia 19.07.2023 r., w sprawie II K 389/23, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w dniu 18.03.2023 r. na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę 20 stawek dziennych grzywny po 20 złotych każda;

17. wyrokiem Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 14.11.2023 r., w sprawie II K 665/23, za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. popełnione w dniu 5.03.2023 r. na karę 9 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy w Gdańsku, wyrokiem łącznym z dnia 23 stycznia 2024 r., sygn. akt IV K 172/23, orzekł w następujący sposób:

I. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., połączył skazanemu A.K. kary pozbawienia wolności orzeczone prawomocnymi wyrokami:

1. łącznym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 23.02.2023 r., w sprawie XIV K 5/23,
 2. Sądu Rejonowego w Chojnicach z dnia 19.07.2023 r., w sprawie II K 389/23,
 3. Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 14.11.2023 r., w sprawie II K 665/23,
- oraz w ich miejsce orzekł karę łączną 11 lat pozbawienia wolności;

II. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu wskazane okresy pozbawienia wolności;

III. na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie o wydanie wyroku

łącznego w pozostałym zakresie;

IV. na podstawie art. 576 § 1 k.p.k. ustalił, że pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w podlegających połączeniu wyrokach podlegają odrębnemu wykonaniu;

V. zwolnił skazanego od ponoszenia kosztów sądowych, które przejął na rzecz Skarbu Państwa.

Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 31 stycznia 2024 r. bez zaskarżenia.

Kasację od prawomocnego wyroku wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając go w całości, na niekorzyść skazanego. Zarzucił mu: rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku łącznego naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, to jest art. 410 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k. i art. 575 § 2 k.p.k. w zw. z art. 2a § 4 k.w., a w konsekwencji art. 85 § 1 i § 2 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r., polegające na pominięciu przez sąd wynikających z materiału dowodowego okoliczności, co do konsekwencji prawnych przeprowadzonej kontrawencjonalizacji jednej z kar wchodzących w skład kary łącznej 10 lat i 1 miesiąca pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 23 lutego 2023 r., sygn. akt XIV K 5/23 i połączeniu jej z innymi karami tego samego rodzaju, orzeczonymi wyrokami: Sądu Rejonowego w Chojnicach z dnia 19 lipca 2023 r., sygn. akt II K 389/23 (karą 8 miesięcy pozbawienia wolności) i Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 14 listopada 2023 r., sygn. akt II K 665/23 (karą 9 miesięcy pozbawienia wolności) i w ich miejsce wymierzeniu kary łącznej 11 lat pozbawienia wolności w sytuacji, gdy połączony wyrok łączny utracił moc *ex lege* z dniem 18 października 2023 r., to jest w dniu uprawomocnienia się postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 1 października 2023 r. o dokonaniu kontrawencjonalizacji wchodzącej w skład połączonej kary łącznej – kary jednostkowej 6 miesięcy pozbawienia wolności (orzeczonej wyrokiem ww. Sądu z dnia 29 sierpnia 2022 r. o sygn. akt II K 260/22), poprzez jej zamianę na karę 30 dni aresztu, a zatem kara łączna orzeczona w sprawie o sygn. akt XIV K 5/23 uległa rozwiązaniu i nie podlegała już wykonaniu, co uniemożliwiało jej połączenie z innymi karami.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja ta jest w całości oczywiście zasadna i dlatego mogła być uwzględniona na posiedzeniu, o jakim mowa w art. 535 § 5 k.p.k.

Przedmiotowe rozstrzygnięcie jest wadliwe, gdyż zostało wydane z rażącą obrazą przepisów wskazanych w zarzucie kasacyjnym.

Z treści zaskarżonego wyroku łącznego wynika, że Sąd Okręgowy zastosował wobec skazanego A.K. przepisy o karze łącznej w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. i na ich podstawie połączył trzy kary pozbawienia wolności (jeszcze niewykonane w całości) i orzekł karę łączną 11 lat pozbawienia wolności. W skład kary łącznej weszły kary pozbawienia wolności: łączna 10 lat i 1 miesiąca, orzeczona przez Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem łącznym z dnia 23 lutego 2023 r., sygn. akt XIV K 5/23 (obejmująca kary z wyroków o sygn. akt: II K 164/20, II K 593/19, II K 508/21, II K 136/21 i II K 260/22) oraz dwie jednostkowe: kara 8 miesięcy, orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w Chojnicach z dnia 19 lipca 2023 r., sygn. akt II K 389/23 i kara 9 miesięcy, orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 14 listopada 2023 r., sygn. akt II K 665/23.

Jednakże z materiałów sprawy wynika, że wchodząca w skład kary łącznej 10 lat i 1 miesiąca pozbawienia wolności - kara jednostkowa 6 miesięcy pozbawienia wolności (ze sprawy o sygn. akt II K 260/22) uległa zmianie, poprzez jej przekształcenie na karę 30 dni aresztu, w związku z wydaniem w dniu 1 października 2023 r., przez Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku, postanowienia o dokonaniu jej kontrawencjonalizacji. Rozstrzygnięcie uprawomocniło się w dniu 18 października 2023 r. Tym samym, w dniu wyrokowania kara łączna orzeczona w sprawie o sygn. akt XIV K 5/23, nie tylko nie była wykonywana, ale również utraciła moc i to *ex lege*.

Przepis art. 410 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k. nakazuje sądowi, aby podstawą wyroku, w tym łącznego, był całokształt okoliczności ujawnionych na rozprawie. W rozpatrywanej sprawie Sąd Okręgowy oparł swoje orzeczenie tylko na części materiału ujawnionego na rozprawie w dniu 16 stycznia 2024 r. i jego rozstrzygnięcie nie jest wynikiem analizy całokształtu ujawnionych okoliczności.

Zgodnie zaś z art. 2a § 4 k.w. jeżeli według nowej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym na karę pozbawienia wolności za przestępstwo

stanowi wykroczenie i kara ta była podstawą orzeczenia kary łącznej, kara łączna traci moc.

Z kolei art. 575 § 2 k.p.k. stanowi, że jeżeli choćby jeden z wyroków stanowiących podstawę wyroku łącznego ulega uchyleniu lub zmianie, wyrok łączny traci moc, a sąd w miarę potrzeby wydaje nowy wyrok łączny.

Trafnie podnosi więc skarżący, że Sąd Okręgowy w Gdańsku łącząc nieistniejącą już w obrocie prawnym ww. karę łączną z innymi karami pozbawienia wolności rażąco naruszył przepisy prawa procesowego i materialnego, to jest art. 410 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k., art. 575 § 2 k.p.k. w zw. z art. 2a § 4 k.w., a w konsekwencji art. 85 § 1 i § 2 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. W postępowaniu w przedmiocie wydania wyroku łącznego ujawniono postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 1 października 2023 r., wydane w trybie art. 2a § 1 k.w. o zmianie kary 6 miesięcy pozbawienia wolności wymierzonej za popełnienie przestępstwa, na karę 30 dni aresztu, w związku z czym z dniem uprawomocnienia się tego rozstrzygnięcia, to jest 18 października 2023 r. wyrok łączny Sądu Okręgowego w Gdańsku o sygn. akt XIV K 5/23, obejmujący to skazanie, utracił moc. Kara łączna z tego wyroku została rozwiązana i nie mogła stanowić podstawy wydania kolejnego wyroku łącznego.

Podzielić należy zapatrywanie wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2015 r., IV KK 393/14, że skoro art. 575 § 2 k.p.k. nie różnicuje przyczyn uchylenia lub zmiany wyroku, który jest podstawą wyroku łącznego, to zmiana ta może wynikać również z ustawowego przeniesienia czynu dotychczas przestępnego do kategorii wykroczeń. Tym samym właśnie w treści art. 575 § 2 k.p.k. znajduje potwierdzenie fakt, że kontrawencjonalizacja połączona z obowiązkiem zmiany kary orzeczonej za przestępstwo na karę przewidzianą za wykroczenie, jako skutkująca modyfikacją wyroku jednostkowego, powoduje utratę mocy przez wyrok łączny, a tym samym rozwiązanie orzeczonej nim kary łącznej. Natomiast art. 85 § 1 i § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 23 czerwca 2020 r. nakazywał łączenie kar i kar łącznych, które podlegały zarówno łączeniu, jak i wykonaniu. Kara łączna z wyroku o sygn. akt XIV K 5/23 nie spełniała tych wymogów.

Nie budzi przy tym wątpliwości, że przedstawione uchybienie Sądu Okręgowego w Gdańsku miało istotny wpływ na treść wyroku łącznego. Skutkiem

wadliwego procedowania było objęcie karą łączną 11 lat pozbawienia wolności kary łącznej 10 lat i 1 miesiąca pozbawienia wolności, która uległa rozwiązaniu, a wymierzający ją wyrok łączny utracił moc. Rozwiązana kara łączna obejmuje karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, która obecnie nie funkcjonuje w obrocie prawnym. Jednocześnie skazany odbył już karę 30 dni aresztu, na którą została ona zamieniona, a więc za ten sam czyn, zgodnie z kwestionowanym niniejszą kasacją wyrokiem łącznym, ma on ponownie ponieść odpowiedzialność, odbywając ją jako część kary łącznej.

Z danych o karalności skazanego A.K. wynika, że po wydaniu zaskarżonego wyroku łącznego uprawomocniły się kolejne wyroki. W związku z czym zasadne jest uchylene zaskarżonego rozstrzygnięcia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gdańsku.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku.

Waldemar Płóciennik

Dariusz Świecki

Eugeniusz Wildowicz

[WB]

[ał]